

Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill – Nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler.

Høringssvar fra Den norske Forleggerforening

Oslo, 09.02.2015

Innledning

Den norske Forleggerforening (heretter kalt Forleggerforeningen) har lest rapporten *Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill – Nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler* med stor interesse, og gir med dette vårt høringssvar til rapporten.

De norske akademiske forlagene ønsker å bidra i debatten om utviklingen i høyere utdanning. Vi har følgende innspill og forslag til tiltak.

6.4.6. Publisering

Ekspertgruppen anbefaler følgende løsning:

- Publisering på nivå 2 vektes en tredjedel høyere enn i dag. (s.112)
- Prøveordning med en sentral pott for premiering av publisering i særskilte kanaler

Forleggerforeningens kommentar til 6.4.6:

Innenfor en fast ramme, som det er foreslått i rapporten, vil disse forslagene innebære en relativ svekkelse av incentivet til å publisere på nivå 1. De norske akademiske forlagene er nivå 1-kanaler for forskningspublisering i bokform. Dette er stort sett norskspråklige monografier og antologier. Norskspråklige forskningstidsskrifter er også i all hovedsak publiseringskanaler på nivå 1.

Forslaget vil vri publiseringen bort fra nivå 1-kanaler. Forleggerforeningen mener at dette vil svekke norsk som fag- og forskningsspråk.

Vi vil også påpeke at dette bør ses i sammenheng med to andre parametre i finansieringsordningen som blir foreslått, nemlig produksjon av studiepoeng og gjennomføringsgrad av fulle bachelor- og masterstudier. Vi vil argumentere for at norsk fagspråk og forskningslitteratur, samt fag- og lærebøker på norsk har stor positiv betydning både for gjennomføringsgrad og produksjon av studiepoeng.

En incentivstruktur som svekker norsk som fagspråk, er også svært problematisk sett i forhold til Universitets- og høyskoleloven, paragraf 1–7, hvor det blir det fastslått at «universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk.»

I Stortingsmelding nr. 35 (2007–2008) *Mål og mening – Ein heilskapleg norsk språkpolitikk* ble det påpekt at høyere utdanning og forskning er den strategisk viktigste samfunnssektoren for å sikre norsk språks stilling som et komplett og samfunnsbærende nasjonalspråk. Samtidig er dette en sektor hvor norsk språk er under sterkest press fra engelsk, både når det gjelder publisering og undervisning. Forleggerforeningen forstår at internasjonaliseringen i sektoren er både nødvendig og ønskelig. Men vi ønsker å påpeke at den kan ha som *utilsiktet* konsekvens at norsk fagspråk blir

fortrengt til fordel for engelsk. Dette er både en utfordring og et dilemma. I sin ytterste konsekvens kan den økte bruken av engelsk på bekostning av norsk føre til domenetap, altså at engelsk erstatter norsk som akademisk bruksspråk innen mange fagfelt og disipliner. I mange sammenhenger er det imidlertid naturlig å bruke engelsk, også for norske forskere, og dette danner langt på vei grunnlaget for prinsippet om parallellspråklighet i sektoren. Men selv om både engelsk og norsk skal være bruksspråk, gis norsk generelt en forrang og skal fremmes spesielt i henhold til Universitets- og høyskoleloven.

Ansvar for blant annet å utvikle norsk fagterminologi blir altså plassert i sektoren selv. I lovforarbeidet (Ot.prp. 71 (2008–2009)) blir det påpekt at ansvaret for norsk fagspråk innebærer at universiteter og høyskoler må bidra til at det blir utviklet nye termer på norsk, både bokmål og nynorsk, i takt med utviklingen av engelskspråklig terminologi. Videre blir det foreslått å utarbeide terminologiske oppslagsverk med parallell terminologi på engelsk og norsk, særlig med tanke på studentene. Lovforarbeidet viser også til Universitets- og høyskolerådets (UHR) språkpolitiske plattform som utgangspunkt for utforming av språkpolitiske retningslinjer ved de lokale institusjonene i sektoren.

UHRs språkpolitiske plattform ble vedtatt i 2007 og bygger på prinsippet om parallellspråklighet. Her anbefaler UHR at undervisningsspråket normalt skal være norsk, og at institusjonene utarbeider språkstrategier som sikrer norsk som nasjonalt fagspråk og engelsk som internasjonalt fagspråk. Videre vektlegges det at studenter på høyere nivå skal kjenne til og kunne bruke fagspråk både på norsk og på engelsk eller annet internasjonalt språk, og at institusjonene bør utvikle refleksjon omkring formidling og språkbruk.

Kilder:

<http://www.sprakradet.no/upload/Terminologi/UH-terminologi%20Rapport%202012-03-13.pdf>).

http://www.uhr.no/ressurser/temasider/sprakpolitisk_plattform)

6.4.1 Studiepoeng

Ekspertgruppen anbefaler at studiepoeng fremdeles skal være det viktigste elementet i den resultatbasert delen av institusjonenes finansiering.

6.4.2 Kandidater

Ekspertgruppen anbefaler at det innføres en indikator for uteksaminerte kandidater. En kandidatindikator vil være den beste måten å sikre mandatets mål om å øke gjennomstrømningen og sikre arbeidslivet tilgang på godt kvalifiserte kandidater. Ekspertgruppen foreslår:

- En indikator for avlagte grader (uteksaminerte kandidater).

Forleggerforeningens kommentar til 6.4.1 og 6.4.2:

Forleggerforeningen vil framheve at norsk faglitteratur og norske lærebøker har en viktig og naturlig plass i norske utdanningsløp, og bidrar til læring på studentenes eget språk. Å kunne tilegne seg fagstoffet på eget morsmål, særlig i bachelorløpet, er gunstig for læringsprosessen, noe som har positiv effekt både for produksjon av studiepoeng og gjennomføringsgrad/kandidater som fullfører.

Vi mener derfor at tiltakene under punkt 6.4.6, som vil svekke norsk som fag- og formidlingsspråk til fordel for engelsk, kan få den utilsiktede negative konsekvensen at det svekker produksjonen av studiepoeng og antall kandidater med fullført utdanning.

6.5.5 Formidling, kunnskapsoverføring og samspill

Av ekspertgruppens mandat framgår det at regjeringen ønsker en modell for finansiering som stimulerer til økt formidling og kunnskapsoverføring knyttet til regional og nasjonal verdiskaping. Videre skal modellen bidra til godt samspill mellom universitets- og høyskolesektoren og næringslivet, samt samarbeidspartnere i helse- og instituttsektoren. Ekspertgruppen har vurdert ulike indikatorer for samspill, formidling og kunnskapsoverføring, og vil ikke anbefale at det innføres indikatorer for å stimulere disse feltene i det nye finansieringssystemet. Formidling, kunnskapsoverføring og samspill er svært komplekse deler av UH-institusjonenes samfunnsoppdrag. Etter ekspertgruppens vurdering vil det ikke være mulig å fange denne kompleksiteten i indikatorer som er egnet i et formelbasert finansieringssystem.

Forleggerforeningens kommentar

Norske universitets- og høyskoleansatte er – i tillegg til sin virksomhet som forskere og forelesere – også forfattere av lærebøker på norsk, tilpasset det norske undervisningssystemet og kompetansebehovene i det norske samfunnet. Dette er en svært viktig formidlingsaktivitet, som ikke er tillagt noen vekt i det nåværende finansieringssystemet. Det fører til at det er vanskelig for sentrale fagpersoner å sette av tid til å skrive forskningsbaserte læremidler, fordi det ikke er meritterende og ikke gir uttelling i tellekantsystemet.

Forleggerforeningen har forståelse for at det er vanskelig å etablere en formidlingsindikator som yter rettferdighet til variasjonen og kompleksiteten i de ulike fagtradisjonene. Vi ser likevel at det både kan være nyttig og praktisk gjennomførbart å skille ut publisering av læremidler som et prioritert område innen formidling. Å stimulere produksjon av lærebøker (og andre læremidler) vil trolig på sikt styrke norsk som fagspråk, bidra til høyere kvalitet på læringen og sikre bedre gjennomstrømming. I tillegg vil læringsressurser skapt av og for nasjonale forskningsmiljøer bidra til en bred forankring og spredning av norsk forskning i utdanningssystemet vårt. Vi har i dag gode verktøy for registrering av læremidler, slik at de praktiske utfordringene ved en slik implementering vil være relativt overkommelige.

Mer generelt etterlyser Forleggerforeningen virkemidler for å fremme utvikling av norske læremidler og norsk faglitteratur, i tråd med Universitets- og høyskoleloven, paragraf 1–7 og UHRs språkpolitiske plattform.

Kap. 7 Andre anbefalinger

Konkret foreslår Forleggerforeningen følgende tiltak.

- a) at det også utvikles en publiseringsindikator for læremidler, som gir uttelling i tellekantsystemet, eller at det på annen måte gis økonomiske incentiver til sektoren som fremmer utvikling av læremidler på norsk.
- b) At Lærebokutvalget for høyere utdanning får økt sin ramme for tilskudd til utgivelse av læremidler fra 5.2 millioner kroner i 2015 til 10 millioner fra 2016.
Vi foreslår samtidig at utvalgets mandat utvides til også å omfatte tilskudd til lærebøker innenfor fag og fagområder hvor norsk språk står svakt i konkurransen med engelskspråklig

litteratur, uten de strenge begrensinger til målgruppens størrelse som ligger i dagens mandat.

Kristenn Einarsson
Administrerende direktør
Den norske Forleggerforening